โสธรสินี สุภานุสร : ความเป็นไปได้ของกระบวนการยุติธรรมในการรับรองสิทธิชุมชน: กรณีศึกษาคดีบ้านแม่อมกิ จังหวัดตาก ประเทศไทย (THE POSSIBILITY OF JUDICIAL RECOGNITIONON COMMUNITY RIGHTS CONCEPTS: A CASE STUDY OF BAN MAE OM KI IN TAK PROVINCE, THAILAND) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: อ.ดร.นฤมล ทับจุมพล, 106 หน้า.

การศึกษาในครั้งนี้มุ่งศึกษาความเป็นไปได้ของกระบวนการยุติธรรมในการรับรองสิทธิชุมชน เริ่มต้นจากการศึกษาเรื่องสิทธิชุมชนภายใต้กรอบสิทธิมนุษยชนนานาชาติและตามรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย รวมถึงศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดความเป็นไปได้บนฐานของสิทธิชุมชน และวิถีชีวิต ที่ส่งผลต่อชุมชนและประสบการณ์การยอมรับสิทธิดังกล่าว

แนวคิดเรื่องสิทธิชุมชนได้รับการยอมรับตามกรอบรัฐธรรมนูญ ฉบับปี 2540 และ 2550 รวมไปถึงการรับรองในระดับกฎหมายระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม กฎหมายภายในประเด็นยังไม่การบัญญัติ หรือรับรองเรื่องสิทธิชุมชนดังกล่าว จากข้อกังขานี้เอง ส่งผลให้ศาลเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการวินิจฉัยคดีที่ซึ่งเหมาะสมตามบริบทของสิทธิชุมชน

การวิจัยมุ่งศึกษาในคดีแม่อมกิโดยค้นพบว่า การนำแนวคิดเรื่องสิทธิชุมชน ในการใช้สิทธิของชุมชนจัดการทรัพยากรธรรมชาติด้วยตัวเองตามที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญและกรอบสิทธิมนุษยชนระดับสากลไม่สามารถยอมรับในกระบวนการยุติธรรมเนื่องจากระดับผู้ปฏิบัติการ หรือ ผู้บังคับใช้กฎหมายตั้งแต่เจ้าพนักงานป่าไม้ ตำรวจ และพนักงานอัยการมิได้นำแนวคิดดังกล่าวมาปรับใช้ หากแต่ยึดเอากฎหมาย พ.ร.บ.ป่าไม้เป็นหลักในการกำหนดโทษกับผู้ที่กระทำผิดฐานบุกรุกทรัพยากรป่าไม้ โดยขาดการมองมิติทางสังคมวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นเวลาอันยาวนาน แม้หัวหน้าพนักงานสอบสวนหรือนายอำเภอขณะนั้นจะให้เหตุผลในเรื่องวิถีชีวิตก็ตาม แต่คดีก็ยังถูกนำขึ้นฟ้องสู่ศาลและชาวบ้านถูกตัดสินจำคุก อย่างไรก็ตามด้วยความร่วมมือของภาคประชาชนทำให้เกิดความช่วยเหลือในด้านกฎหมายและต่อสู้คดี สามารถนำหลักฐาน เหตุผลต่างๆที่สนับสนุนแนวคิดเรื่องสิทธิชุมชนและระบบไร่หมุนเวียนมาอธิบายต่อศาลจนเกิดเป็นการเคลื่อนบรรทัดฐานใหม่ของการตัดสินคดีความเรื่องการมีสิทธิในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติตามวิถีชีวิตที่มีมายาวนานได้

กรณีศึกษานี้ถือเป็นหนึ่งในการพัฒนาบุคคลโดยอธิบายผ่านกรอบ Human Right-Based Approach to Development (HRBAD) ผ่านการเสริมอำนาจให้ภาคประชานได้ดำเนินการแสดงออกด้วยเหตุผลทางสิทธิมนุษยชนอันมีพลังผ่านการต่อสู้คดีความอันส่งผลต่อการปรับกระบวนทัศน์ของรัฐในการที่จะปกป้องสิทธิของประชาชน เพื่อรักษาสมดุลย์ของอำนาจกับอิทธิพลทางกฎหมายที่ละเมิดต่อสิทธิของตนตามกรอบของ Critical Legal Study (CLS)

สาขาวิชา การพัฒนาระหว่างประเทศ ลายมือชื่อนิสิต โสธรสินี สุภานุสร

ปีการศึกษา 2553 ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก N.Yu.